

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหา

สังคมไทย เป็นสังคมหนึ่งที่ยังไม่ให้การยอมรับว่า สตรีควรมีสิทธิ เท่าเทียมกับเพศชายใน ทุก ๆ ด้าน เป็นเพศที่ถูกกำหนดมาให้แสดงบทบาทหน้าที่บางด้าน และถูกเอารัดเอาเปรียบจาก เพศชายในหลาย ๆ ประการ อันเนื่องมาจากการมีสรีระแตกต่างไปจากเพศชาย มีผลกระทบลึงน้อยกว่าเพศชายและถูกกำหนดให้เป็นเพศที่ต้องให้กำเนิดบุตร ดังนั้นนับแต่โบราณมา มนุษย์จึงมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละเพศ โดยที่ผู้ชายเป็นฝ่ายออกล่าสัตว์หรือหาอาหาร มาเลี้ยงครอบครัว คอยดูแลปกป้องครอบครัวให้พ้นจากภัยธรรมชาติและศัตรู ส่วนสตรีจะเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรที่ให้กำเนิดมาและคอยดูแลหุงหาอาหารและความเรียบร้อยภายในครอบครัว จากสภาพ ความแตกต่างตามธรรมชาติได้พัฒนาจนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้สืบต่อกันมาช้านาน ในลักษณะที่ผู้ชาย เป็นผู้นำของครอบครัว ส่วนสตรีจะเป็นผู้ตามโดยตลอด

สาเหตุของการถูกเอารัดเอาเปรียบจากเพศชายนั้น ในบางแง่มุมเกิดจากสตรีเอง โดยเฉพาะในด้านของการยอมรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ การแข่งขันกันแต่งกายให้สวยงาม หรือ เย้ายวนเพศตรงข้าม หรือแข่งขันกันแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง พยายามวิ่งตามแฟชั่นให้ทัน หรือล้ำหน้าแฟชั่น ซึ่งนำสตรีไปสู่การถูกขนานนามว่าเป็น "เพศที่น่ารัก" หรือบางคนเรียกว่า "สัตว์โลกแสนสวยแต่ไร้สมอง" ภาพพจน์ เช่นนี้ทำให้สตรีถูกมองเป็นวัตถุทางเพศ (Sex object) ที่ไม่มีสมองจะนึกคิดหรือตัดสินใจ กลายเป็นเหยื่อของสังคมหรือคนรอบข้างได้ตลอดเวลา ผู้ชาย จึงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตสตรี เนื่องจากสตรีปกป้องหรือคิดแก้ไขปัญหาของตนเองไม่ได้ ภาพพจน์ ของสตรีในลักษณะนี้ จะถูกสะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์ไทยหรือนิตยสารสำหรับผู้ชาย สตรีจะถูกตัดสินว่าเป็นวัตถุทางเพศเพื่อบำบัดความใคร่ ทำให้โลกของผู้ชายสวยงาม ซึ่งจะเห็นได้จากการ

นำสตรีมาเป็นส่วนประกอบตกแต่งสินค้าเพื่อดึงดูดใจผู้บริโภค การเสนอภาพพจน์ของสตรีในลักษณะ "สตรีโลกแสนสวยแต่ไร้สมองนี้" เป็นการลดศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ของสตรีเป็นอย่างยิ่ง (ศิริพร สะโครณา เน็ค, 2526 : 14) ยิ่งกว่านั้นในกลุ่มของสตรีที่ยอมรับแบบฉบับที่ฝ่ายชายกำหนดให้ นั่นคือ การเป็นผู้อ่อนช้อยนุ่มนวล หรือการทำตัวเป็นดอกไม้ให้เขยชม (โศภม อาริยา, 2524 : 3)

ปัจจุบันนี้ทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรม บทบาทหน้าที่ของสตรีก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จะเห็นได้ว่าในบางสังคมหรือบางประเทศ สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย ภาระหน้าที่ในครอบครัวของสตรีก็ลดน้อยลง การแบ่งความรับผิดชอบในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป สตรีมีโอกาสจะได้รับสิทธิและความเสมอภาคในลักษณะที่เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น แต่ในอีกหลาย ๆ สังคม สตรียังถูกจำกัดโอกาสให้สามารถแสดงบทบาทได้ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ภาระหน้าที่บางอย่างยังคงถูกกำหนดให้สตรีเป็นผู้กระทำและความรับผิดชอบบางประการ สังคมยังไม่ยอมมอบหมายให้สตรีเป็นผู้กระทำ

สำหรับสังคมไทยนั้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงในด้านบทบาทหน้าที่ของสตรีเช่นกัน ซึ่งพอจะสรุปสาเหตุการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

(1) การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างประเทศ การเผยแพร่ของอารยธรรมตะวันตกเข้ามาในประเทศไทยก่อให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มสตรีไทยมาก โดยเฉพาะสตรีไทยในเขตเมืองและผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง การตื่นตัวในระยะแรกก็เป็นในเรื่องการแต่งกายและขนบธรรมเนียมนิยมประเพณี ต่อมาเมื่อข่าวสารการเคลื่อนไหวในต่างประเทศมีมากขึ้นทำให้สตรีไทยเริ่มตื่นตัว ประกอบกับสตรีไทยที่มีการศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้น และบางส่วนได้รับการศึกษามาจากต่างประเทศ ได้พบได้เห็นความเสมอภาคระหว่างสตรีกับบุรุษ และบทบาทของสตรีในต่างประเทศที่มีอยู่กว้างขวางในแทบทุกด้าน จึงทำให้สตรีไทยหันมาสำรวจตัวเองและเริ่มรวมกลุ่มมีบทบาทในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

(2) การขยายตัวของการศึกษา เมื่อสังคมเริ่มพัฒนาขึ้น ปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาก็คือการศึกษา ซึ่งปรากฏว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ได้มีโรงเรียนต่างๆ เพิ่มขึ้นมาก ทำให้สตรีได้มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้สตรีไทยได้แสดงบทบาทในกิจการด้านต่าง ๆ มากขึ้นโดยลำดับ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

(3) การเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปมีความตื่นตัวในด้านสิทธิและหน้าที่ของตนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งให้ลัทธิสตรีที่จะออกเสียงเลือกตั้ง เช่นเดียวกับบุรุษ ทำให้สตรีมีความสำคัญมากขึ้น แม้ว่าสตรีส่วนมากจะยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของตนในระยะแรกก็ตาม แต่เมื่อการปกครองระบอบนี้ดำเนินมาจนกระทั่งปัจจุบัน สตรีก็มีโอกาสเข้ามามีบทบาททางด้านการเมืองการปกครองมากขึ้น ด้วยการสมัครรับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในกระบวนการทางการเมืองโดยตรง

(4) แรงกดดันและปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้ผลักดันให้สตรีเข้ามามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น เพื่อการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สามียังคนเดียวไม่สามารถทำงานหารายได้เพียงพอเพียงกับความต้องการจำเป็นของทุกคนในครอบครัว ภรรยาจึงจำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านด้วย จึงจะทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งต้องการความร่วมมือร่วมใจของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุรุษหรือสตรี ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศ แต่การที่สังคมครอบงำด้วยระบบชายเป็นใหญ่ และสตรียังคงถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยการที่ถูกกำหนดบทบาทของเพศหญิงไว้ตายตัวเกินไป ทำให้การระดมทรัพยากรสตรีเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นไปได้น้อยเต็มที คงเป็นการยากที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้ เรื่องความสำคัญของสตรีต่อการพัฒนาประเทศนี้ รัฐบาลได้เล็งเห็นและเริ่มมีการกล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา โดยระบุว่าเรื่องของสตรีเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนา และได้มีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาสตรีอย่างชัดเจนในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและ

สังคมฉบับต่อมา นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2529-2544) เพื่อพัฒนาสตรีในทุก ๆ ด้าน

ปัจจุบัน เรื่องสถานภาพและบทบาทสตรีไทยยังเป็น เรื่องที่สับสน และมีความขัดแย้งกันอยู่ ว่ามีบทบาทและสถานภาพแท้จริง เป็นอย่างไร โดยเฉพาะในด้านการยอมรับบทบาทและสถานภาพ ของสตรีว่า เท่าเทียมกับบุรุษทุกประการนั้น ได้รับการยอมรับจริงหรือไม่ จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้น่าสนใจศึกษาว่าแท้จริงแล้วในสังคมไทยนั้นทัศนคติต่อสถานภาพสตรี เป็นอย่างไร มีทิศทางอย่างไร

โดยพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้านี้ได้ เห็นว่าทิศทางของทัศนคติต่อสถานภาพสตรี อาจเป็นผลมาจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่ทำหน้าที่ในการวางรากฐานให้กับสังคม โดยทำหน้าที่เป็นสถาบันแรกที่สร้างกระบวนการสังคมประภิต (Socialization) ให้แก่สมาชิกของสังคม และเป็นสถาบันพื้นฐานที่ทำหน้าที่หล่อหลอมพฤติกรรม ตลอดจนอบรมสั่งสอนให้รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ครอบครัวจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ มากน้อย เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัว หรือบรรยากาศการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูกนั่นเอง ซึ่งผลของการสื่อสารภายในครอบครัวจะเป็นสิ่งหล่อหลอมทัศนคติ อุปนิสัย บุคลิกลักษณะและอื่น ๆ ของบุคคล (พัชนี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง, 2531 : 1)

นอกจากการสื่อสารภายในครอบครัวแล้ว ทิศทางของทัศนคติต่อสถานภาพสตรียังอาจเป็นผลมาจากการเปิดรับสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งมีการเสนอเรื่องราวของสตรีในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ภาพยนตร์โฆษณามักจะนำเสนอภาพพจน์ในด้านลบให้เห็น เป็นเพศที่น่ารังเกียจ ดอกไม้ประดับสังคม นิตยสาร เฉพาะกลุ่มสตรีนำเสนอเนื้อหาสาระ เพื่อยกระดับความรู้ความคิด และความสามารถของสตรี นิตยสาร เฉพาะกลุ่มผู้ชายก็จะนำเสนอภาพพจน์สตรีในแง่ เป็นวัตถุทางเพศ เพื่อระบายความใคร่ และภาพพจน์ของสตรีที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่จะมี 2 แบบ คือแบบกุลสตรีเป็นแม่บ้านแม่เรือน อ่อนหวานนุ่มนวล กับแบบเปรี้ยวท้าทาย ปากจัด ชอบพูดจาเสียดสีแล้วสตรีทั้งสองกลุ่มนี้ก็จะมีวิวาทคำทอเพื่อแย่งสามีกัน เป็นส่วนใหญ่

สำหรับการที่มุ่งศึกษากลุ่มนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร เพราะนักศึกษาใน เขต กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคม เมืองมีโอกาส เปิดรับสื่อมวลชน และได้รับ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาก มีความคิดที่ค่อนข้างจะเป็นอิสระ และเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังติดกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ อีกทั้งในอนาคตนักศึกษาเหล่านี้จะต้องออกไป เป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มว่าจะมีแนวคิดต่างไปจากคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม การศึกษาถึงทัศนคติของนักศึกษาย่อมจะ เป็น เครื่องชี้ให้เห็นถึงการยอมรับในสถานภาพสตรี ในสังคมไทยได้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อทราบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย กับ การเปิดรับสื่อมวลชนของนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อ เปรียบ เทียบความแตกต่างในด้านการ เปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง
6. เพื่อ เปรียบ เทียบความแตกต่างในด้านการ เปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาต่างหลักสูตร

สมมติฐานในการวิจัย

1. รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด แบบ เปิดและแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชนของนักศึกษา
2. การ เปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษา
3. รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด แบบ เปิดและแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษา
4. นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีความแตกต่างกันในด้านการ เปิดรับสื่อมวลชน
5. นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติต่อสถานภาพสตรี
6. นักศึกษาต่างหลักสูตรมีความแตกต่างกันในด้านการ เปิดรับสื่อมวลชน
7. นักศึกษาต่างหลักสูตรมีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติต่อสถานภาพสตรี

ขอบ เขตการวิจัย

ศึกษา เฉพาะกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สาเหตุที่เลือก เฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะมีลักษณะรวม ๆ ใกล้เคียงกัน ความแตกต่างทางด้าน เศรษฐกิจการ เมืองและสังคมมีไม่มากนัก ซึ่งจะช่วยให้ทราบทัศนคติของกลุ่มต่อประเด็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้น สถาบันอุดมศึกษาของ เอกชนนั้นทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลได้ยาก เนื่องจากไม่ เปิดเผยจำนวนนักศึกษาที่แท้จริง และไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการ เก็บข้อมูล จึงเลือกศึกษา เฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับ เหตุผลที่ เลือกศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร เพราะกรุงเทพมหานคร เป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าสังคมชนบท ลักษณะของครอบครัวในกรุงเทพมหานครมีความหลากหลาย และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมมากกว่าชนบท นอกจากนี้ ยังเป็น เขตที่มีการใช้สื่อมวลชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง การศึกษาเรื่องนี้ครอบคลุมถึงเรื่องครอบครัว การ เปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติ ฉะนั้นจึงกำหนดขอบ เขตการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

ส่วนรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวตามความคิดของแคนเทอร์ และ เลร์ ซึ่งแบ่งการสื่อสารภายในครอบครัวออกเป็น 3 แบบ คือ

- แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด
- แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบ เปิด
- แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย

และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่กล่าวถึงนั้น เป็นสถาบันระดับมหาวิทยาลัย ไม่รวมถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีราษและมหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื่องจากนักศึกษาจาก 2 สถาบันนี้เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกันและกระจายมาก เกินไป อีกทั้งยังมีความแตกต่างกับกลุ่มนักศึกษาจากสถาบันอื่น ๆ ด้วย

นิยามศัพท์

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่เด่นชัดของพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่กระทำซ้ำ ๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งในที่นี้คือ ระหว่างพ่อแม่กับลูก ได้แก่ การสื่อความหมาย ความเข้าใจ การถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ การอบรมสั่งสอน การแนะนำ การตักเตือน เป็นต้น

Canthel รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวสำหรับงานวิจัยนี้ เป็นไปตามแนวความคิดของแคนเทอร์ และ เลร์ *lay. Loy* ซึ่งได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวออกเป็น 3 แบบคือ (1976 : 17)

แบบที่ 1 เรียกว่า แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด (Closed Family Communication)

แบบที่ 2 เรียกว่า แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิด (Open Family Communication)

แบบที่ 3 เรียกว่า แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย (Random Family Communication)

แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด มีลักษณะการสื่อสารที่ เน้นการควบคุมยึดถือแบบ ธรรมเนียมประเพณี มีกฎเกณฑ์ มีระเบียบสูง

แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิด มีลักษณะ เน้นความเป็นประชาธิปไตย การ ติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกครอบครัว เป็นไปโดยอิสระ แต่จะมีการควบคุมดูแล เมื่อจำเป็น

แบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย มีลักษณะ เน้นความเป็นตัวของตัวเองอิสระ เสรี ไม่มีการขีดเส้นบังคับภายในบ้าน ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวทั้ง 3 แบบ โดย พิจารณาว่าเป็นตัวแปรที่เป็นอิสระแก่กัน

สื่อมวลชน หมายถึง หนังสือพิมพ์ ^① นิตยสาร ^② วิทยุ ^③ โทรทัศน์ ^④ ภาพยนตร์หรือวิดีโอ ^⑤

การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง ปริมาณการอ่าน การฟัง การชมข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยพิจารณาจากความบ่อยครั้งของการอ่าน การฟัง การชม และระยะเวลาที่ใช้ในการอ่าน การ ฟัง การชมข่าวสารทั่ว ๆ ไป จากสื่อมวลชนในแต่ละครั้ง นอกจากนี้จะทำการศึกษาถึงประเภท ของรายการหรือ เนื้อหาที่ เปิดรับจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ด้วย

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ เป็นไปในทางเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยในระดับต่าง ๆ กัน

สถานภาพสตรี หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งที่สังคมกำหนดให้ และฐานะหรือตำแหน่งนี้จะเป็นสิ่งกำหนด กระตุ้นหรือคาดหวังให้สตรีประพฤติปฏิบัติ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงทัศนคติที่มีต่อสถานภาพสตรีใน 2 ประเด็นสำคัญคือ สถานภาพสตรีในระบบครอบครัวและสถานภาพในระบบสังคม

นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

หลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้จัดแบ่งกลุ่มคณะที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มตามแนวความคิดของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ดังนี้คือ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2529 : 3)

1. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์โดยตรง

กลุ่มนี้ เมื่อจบการศึกษาแล้ว จะมีอาชีพที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กับคนทั่วไปอย่างใกล้ชิด การตัดสินใจใด ๆ จะมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ด้วย เช่น การตัดสินใจของแพทย์ หากมีความผิดพลาดอาจทำให้คนไข้ตายได้ แต่ถ้าตัดสินใจได้ถูกต้อง อาจช่วยคนไข้ให้รอดชีวิต การตัดสินใจของผู้พิพากษา และการว่าความของทนายความที่อาจทำให้คนพ้นผิดก็ได้ หรืออาจทำให้คนบริสุทธิ์ต้องโทษก็ได้จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม และเช่นเดียวกับการปลูกฝังคุณธรรมลงในจิตใจของผู้เป็นครู ซึ่งถือเป็นแม่พิมพ์ที่จะต้องชักจูงศิษย์ไปในทางที่ชอบ เพื่อให้นักเรียนเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด

คณะในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ แพทยศาสตร์ ครุศาสตร์ นิติศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

2. กลุ่มที่ผลิตสินค้าและบริการ

กลุ่มนี้ เมื่อจบการศึกษาแล้ว จะทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการ ผลงานของกลุ่มนี้มีผลกระทบต่อมนุษย์ แต่เป็นผลกระทบทางอ้อม และเป็นผลกระทบที่ไม่รุนแรง เช่น ผู้สร้างภาพยนตร์อาจจะสร้างภาพยนตร์ที่ไม่มีคุณภาพ แต่ผู้ดูก็ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงถึงชีวิต ผู้ผลิตสินค้าอาจจะผลิตสินค้าด้วยคุณภาพ แต่โอกาสที่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการจะ " เป็นหรือตาย " มีน้อยกว่าผลการกระทำของกลุ่มแรก

คณะในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี สถาปัตยกรรมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ มัณฑนศิลป์ สัตวแพทยศาสตร์ เกษศาสตร์ เป็นต้น

3. กลุ่มที่เน้นหนักวิชาการ

กลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่การเรียนเน้นหนักในเชิงทฤษฎี เมื่อจบการศึกษาแล้ว อาชีพที่ทำงานก็จะนำเอาทฤษฎีที่เรียนมาใช้โดยตรง กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับมนุษย์โดยอ้อม การตัดสินใจใด ๆ จะส่งผลกระทบต่อความ เป็นความตายของมนุษย์น้อยกว่าในกลุ่มแรก

คณะในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ประมง วนศาสตร์ โบราณคดี จิตรกรรม และประติมากรรม รัฐศาสตร์ เป็นต้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นผลจากการวิจัยนี้จึงอาจจะมีข้อจำกัดอยู่บ้างในการนำไปใช้กับกลุ่มอื่น ๆ . นอกจากนั้นในส่วนที่ศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว นักศึกษาซึ่งมีสถานภาพเป็นลูก เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นข้อสรุปใด ๆ ที่ได้รับจึงเป็นการสรุปจากความคิดเห็นของนักศึกษาเพียงฝ่ายเดียว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการพัฒนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาด้านการสื่อสารในครอบครัวของไทย ซึ่งยังไม่มีกำหนดรูปแบบเฉพาะเจาะจงมาก่อน เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาด้านนี้ต่อไป
2. เพื่อส่งเสริมให้บิดา มารดา ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัว เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร อันจะทำให้บุตรมีแนวคิดที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสตรี
3. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการคัดเลือกข่าวสารที่จะเผยแพร่ ผ่านสื่อมวลชนเกี่ยวกับสตรี ให้เป็นไปในทางสนับสนุนและส่งเสริมสถานภาพสตรีให้ดียิ่งขึ้น